

Statenbrief

Aan Provinciale Staten

Onderwerp	Septembercirculaire 2024 provinciefonds
Datum	01-10-2024
Documentnummer	UTSP-1592886072
Van	Eric Philips
Telefoonnummer	+31646994725
E-mailadres	eric.philips@provincie-utrecht.nl
Domein/opgave	BIO
Team	FN1
Portefeuillehouder	Bakker
Bijlage	Septembercirculaire 2024 provinciefonds

Geachte leden van Provinciale Staten,

Essentie / samenvatting:

Vanuit de septembercirculaire 2024 volgen financiële bijstellingen die betrekking hebben op de uitkering uit het provinciefonds. Over de jaren 2024 tot en met 2028 is sprake van een positief effect ten opzichte van de meicirculaire 2024, verwerkt in de Programmabegroting 2025.

Inleiding:

Op 17 september jl. is de septembercirculaire 2024 provinciefonds gepubliceerd door het ministerie van BZK. De provincies ontvangen op drie tijdstippen in het jaar informatie over de provinciefondsuitkeringen:

- In mei op basis van de Voorjaarsnota van het Rijk;
- In september op basis van de Miljoenennota; en
- In december op basis van de Najaarsnota van het Rijk.

Het provinciefonds heeft een wettelijke basis in de Financiële verhoudingswet. Het is een begrotingspost op de rijksbegroting. Het Rijk bepaalt de omvang van het provinciefonds via het begrotingsproces. De toename of afname van het provinciefonds komt vooral tot uitdrukking in het zogenaamde accres. De omvang van het provinciefonds verandert ook bij nieuwe taken en verantwoordelijkheden.

De septembercirculaire heeft betrekking op de boekjaren 2024 tot en met 2028.

Toelichting

In de septembercirculaire 2024 worden de provincies geïnformeerd over de volgende onderwerpen:

1. De hoogte van de algemene uitkering van het provinciefonds;
2. Nieuwe decentralisatie-uitkeringen.

Deze onderwerpen worden hierna verder toegelicht, inclusief de daaruit voortvloeiende financiële effecten.

1. De hoogte van de algemene uitkering van het provinciefonds

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van het accres. In de septembercirculaire is een nieuwe accresraming opgenomen voor de jaren 2025 en verder.

In de Statenbrief over de meicirculaire is aangegeven dat in de nieuwe financieringssystematiek het gemeentefonds en provinciefonds in plaats van de trap-op-trap-af systematiek geïndexeerd wordt op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). De indexatie is gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel. Uitgangspunt is dat het gemeentefonds en provinciefonds meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bbp volgen. De volumeontwikkeling van het gemeentefonds en provinciefonds wordt gebaseerd op een historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp, waardoor de fondsen minder schommelen. De indexatie voor inflatie volgt die van het lopende jaar, waardoor de fondsen reëel 'op niveau' blijven.

De mutaties van de algemene uitkering provinciefonds worden veroorzaakt door onderstaande ontwikkelingen:

- i. *Bijstelling prijs- en volume indexen:* In 2025 is de raming van prijs bbp 0,4% hoger bijgesteld. Voor de jaren 2025-2029 is de raming van de volume bbp-ontwikkeling neerwaarts bijgesteld met 0,1%.
- ii. *Afrekening ruimte plafond BTW-compensatiefonds over 2024:* In het jaar 2024 zijn minder BTW-lasten gedeclareerd bij het BTW-compensatiefonds door de provincies dan vooraf was voorzien. Volgens de gemaakte afspraken wordt dit niet-gedeclareerde deel toegevoegd aan het provinciefonds en via die wijze alsnog toegekend aan de provincies. De ruimte onder het plafond voor provincies is voor 2024 geraamd op € 195 miljoen.
- iii. *Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb):* Bij de begrotingsbehandeling van de begroting van het voormalige ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) voor het jaar 2024 is het amendement Grinwis aangenomen waarmee aanvullende middelen voor het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) worden gereserveerd. Het gaat voor 2024 om € 20,4 miljoen. Deze middelen worden nu vanaf de begroting van het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) overgeheveld naar de algemene uitkering van het provinciefonds. Het Rijk en de Bestuurlijke Adviescommissie Landelijk gebied van het IPO hebben afgesproken dat de verdeling van de middelen wordt gebaseerd op het ontstane tekort per provincie. De provincie Utrecht ontvangt in 2024 € 1,9 miljoen.
- iv. *Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL-vergoeding):* In 2020 heeft het kabinet in het pakket Structurele aanpak stikstof in totaal € 2,85 miljard beschikbaar gesteld voor de periode 2021-2030 voor het versterken en herstellen van de natuur. Onderdeel van het uitvoeringsprogramma is het verhogen van de beheervergoeding vanuit het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL). Provincies voeren SNL uit en vergoeden tot 75% van de standaardkostprijs voor het beheren van natuur. Met deze vergoeding kan de beheerder niet in alle gevallen het beheer voeren dat nodig is om natuurwaarden te behouden of te verbeteren. Daarom is de beheervergoeding met ingang van beheerjaar 2021 verhoogd naar 84%. De provincies ontvangen via de algemene uitkering hiervoor compensatie. Het gaat hierbij om de uitdeling van de resterende gereserveerde middelen voor de beheervergoeding uit fase 1 (2021-2023) van het Programma Natuur. In 2024 ontvangt de provincie Utrecht € 1,1 miljoen oplopend naar € 1,25 miljoen in 2027 ev.
- v. *Openbaar Vervoer:* De middelen voortvloeiend uit de motie Bikker ten behoeve van het OV-aanbod op peil houden en verbeteren en het Voorkomen van de tariefstijging regionaal OV-tarief maken vanaf 2027 onderdeel uit van de algemene uitkering. In de periode 2024-2026 worden deze middelen uitgekeerd via een decentralisatie-uitkering. Zie ook de paragraaf hierna over de decentrale uitkeringen.

Per saldo is daarmee sprake van een toename van de algemene uitkering van € 21,6 miljoen in 2024. De algemene uitkering in 2025 neemt toe met 3,9 miljoen. In 2026-2028 neemt de algemene uitkering toe met respectievelijk € 6,2, € 24,4 en 24,8 miljoen.

In onderstaande tabel zijn de belangrijkste financiële uitkomsten van de algemene uitkering voor Utrecht opgenomen.

Tabel 1. Algemene Uitkering (AU) provinciefonds 2024-2028

Stand provinciefonds, bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
A. Algemene uitkering provinciefonds meicirculaire 2024	316.903	313.543	304.758	317.042	330.266
B. Mutaties in de septembercirculaire 2024:					
Accresontwikkeling en ruimte plafond BTW	18.612	2.878	5.010	5.578	6.000
Agrarisch Natuur- en landschapsbeheer	1.904				
Subsidiestelsel Natuur- en Landschap	1.105	1.112	1.250	1.259	1.259
OV aanbod verbeteren en op peil houden				8.297	8.297
Voorkomen tariefstijging regionaal OV tarief				9.341	9.341
B. Totaal mutaties in septembercirculaire 2024	21.621	3.990	6.260	24.475	24.897
C. Algemene uitkering provinciefonds (C = A + B)	338.524	317.533	311.018	341.516	355.163

2. Decentralisatie-uitkeringen (DU)

Decentralisatie-uitkeringen maken net als de algemene uitkering deel uit van het provinciefonds, maar kennen een eigen verdeling over de provincies. Dergelijke uitkeringen zijn beleids- en bestedingsvrij en er vindt geen verantwoording over plaats naar het Rijk. Dit in tegenstelling tot specifieke uitkeringen waar dat wel het geval is. In de septembercirculaire zijn voor de provincie Utrecht in 2024 twee nieuwe decentralisatie-uitkeringen opgenomen en voor 2025 en 2026 zijn de decentrale middelen voor het openbaar vervoer opgenomen.

Voor het *verbeteren van de toegankelijkheid in het regionaal openbaar vervoer* is in totaal € 30 miljoen beschikbaar gesteld, waarvan € 20 miljoen na het amendement van de leden Van der Graaf en Van Ginneken. De middelen zijn beschikbaar gesteld ter uitvoering van het Bestuursakkoord Toegankelijkheid OV.

Van de beschikbare middelen wordt in 2024 in totaal € 18,8 miljoen uitgekeerd aan alle twaalf provincies. Dit betreft een eenmalige uitkering die provincies kunnen aanwenden om het OV toegankelijker te maken.

Met de inwerkingtreding van de Wet Revitalisering Generiek Toezicht in 2012 is het *Interbestuurlijk Toezicht domein erfgoed (IBT Erfgoed)* naar de provincies overgegaan. Hier zijn destijds geen middelen voor verstrekt. In december 2020 heeft de Inspectie Overheid en Erfgoed (IOE) het rapport 'Een lappendeken: zicht op toezicht door provincies' gepubliceerd. De IOE constateerde dat het Interbestuurlijk toezicht door provincies op gemeenten niet goed functioneert en te versnipperd is. Een interbestuurlijke IBT-werkgroep Erfgoed heeft inmiddels gezamenlijke uitgangspunten geformuleerd en doet voorstellen om het toezicht te verbeteren. Het ministerie van OCW stelt daarom per 2024 jaarlijks € 0,8 miljoen ter beschikking om de verbeteringen te realiseren. De verdeling van deze middelen vindt plaats op basis van een onder regie van IPO opgestelde opgave per provincie. In totaal worden provincies hiermee in staat gesteld om ongeveer 7 fte in te zetten om het toezicht te verbeteren.

In de meicirculaire 2024 zijn voor 2024 twee decentrale uitkeringen voor het openbaar vervoer opgenomen in kader van de uitvoering van de motie Bikker en de motie Grinwis. Deze middelen worden beschikbaar gesteld om het OV-aanbod op peil te houden en de voor 2024 voorziene tariefstijging te voorkomen. In de septembercirculaire is aangegeven dat deze middelen ook voor 2025 en 2026 als decentrale uitkering wordt uitgekeerd. Vanaf 2027 worden de middelen structureel toegevoegd aan de algemene uitkering van het provinciefonds. In de berekening van de algemene uitkering vanaf 2027 is deze toevoeging meegenomen. In 2025 is geen decentralisatie-uitkering verstrekt voor de Ov-studentenkaart (anders dan in 2024), de bijdrage van het Rijk voor de Ov-studentenkaart daalt daarmee aanzienlijk. In het bereikbaarheidsprogramma is hiermee rekening gehouden.

In onderstaande tabel zijn de financiële uitkomsten van de decentrale uitkeringen voor Utrecht opgenomen.

Tabel 2. decentrale Uitkeringen (DU) provinciefonds 2024-2028

Decentrale uitkeringen, bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028
Stand meicirculaire	28.402	2.333	2.326	2.326	2.305
Verbeteren toegankelijkheid OV	1.020				
Interbestuurlijk toezicht domein erfgoed	77	77	77	77	77
Ov-aanbod verbeteren en op peil houden		8.297	8.297		
Voorkomen tariefstijging regionaal ov-tarief		9.341	9.341		
Totaal mutaties decentrale uitkeringen septembercirc. 2024	1.097	17.715	17.715	77	77
Stand decentrale uitkeringen	29.499	20.048	20.041	2.403	2.382

Financieel effect septembercirculaire 2024

In onderstaande tabel wordt het financiële effect van de septembercirculaire 2024 voor Utrecht weergegeven ten opzichte van de meicirculaire 2024:

Tabel 3. Financieel effect septembercirculaire 2024

Provinciefonds, bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene uitkering	21.621	3.990	6.260	24.475	24.897
Decentrale uitkeringen	1.097	17.715	17.715	77	77
Totaal financieel effect	22.718	21.705	23.975	24.552	24.974

De mutaties van de algemene uitkering en decentrale uitkeringen worden in de begroting onder de algemene middelen toegevoegd. Het financieel effect is voor de jaren 2024-2028 zijn positief. Echter en groot gedeelte van dit bedrag nodig om te voorkomen dat de OV-tarieven stijgen. Hierover heeft u eerder een statenbrief ontvangen.¹ De overgebleven middelen zijn daarmee een stuk kleiner dan hier lijkt weergegeven (zie ook tabel 5).

De positieve uitkomsten van de septembercirculaire worden door ons gezien in het licht van de ruimte tussen de ambities en beschikbare middelen die in de groeisprong is geconstateerd. Daarnaast kan het ook worden gebruikt voor de nog te verwachten tegenvallers. Denk hierbij aan de herziening van het provinciefonds waarbij de inkomsten naar verwachting met € 20 miljoen zullen afnemen. Daarom is het voorstel van GS om de overgebleven middelen voor 2028 te betrekken bij het traject duurzaam financieel evenwicht.

Financiële consequenties begroting

De financiële consequenties die voortvloeien uit de septembercirculaire 2024 worden voor het jaar 2024 verwerkt in de Slotwijziging 2024. De financiële consequenties voor 2025-2028 worden opgenomen in de Voorjaarsnota 2025 en Kadernota 2026. Een aantal toevoegingen aan het provinciefonds wordt als stelpost opgenomen omdat tegenover deze toevoegingen ook lasten staan. Samenvattend zijn de financiële consequenties voor de begroting 2024-2028:

¹ [Stand van zaken herstel OV na corona \(provincie-utrecht.nl\)](https://www.provincie-utrecht.nl)

Tabel 4. Ontwikkeling begrotingssaldo 2024

Begrotingssaldo, bedragen x € 1.000)	2024
A. Begrotingssaldo Zomernota 2024	5.762
B. Mutaties septembercirculaire 2024:	22.718
C. Stelpost in begroting 2024 voor mutaties:	
Agrarisch Natuur- en landschapsbeheer	1.904
Subsidiestelsel Natuur- en Landschap	1.105
Verbeteren toegankelijkheid OV	1.020
Interbestuurlijk toezicht domein erfgoed	77
C. Totaal stelpost begroting	4.106
D. Herziene begrotingssaldo (D = A + B - C)	24.374

Het begrotingssaldo 2024 na de Zomernota 2024 bedraagt € 24,4 miljoen. Dit bedrag bestaat voornamelijk uit de vrijgevallen middelen van het btw-compensatiefonds.

Tabel 5. Begrotingssaldo 2025-2028 (totaal)

Begrotingssaldo, bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
A. Saldo Programmabegroting 2025-2028	0	6.589	7.546	25.457
B. Mutaties septembercirculaire 2024:	21.705	23.975	24.552	24.974
C. Stelpost in begroting 2025-2028 voor mutaties:				
Subsidiestelsel Natuur- en Landschap	1.112	1.250	1.259	1.259
OV aanbod verbeteren en op peil houden	8.297	8.297	8.297	8.297
Voorkomen tariefstijging regionaal OV tarief	9.341	9.341	9.341	9.341
Interbestuurlijk toezicht domein erfgoed	77	77	77	77
C. Totaal stelpost begroting	18.827	18.965	18.974	18.974
D. Herziene begrotingssaldo (D = A + B - C)	2.878	11.599	13.124	31.457

De positieve begrotingssaldi 2025-2028 opgenomen in de Programmabegroting 2025-2028 nemen toe, in 2025 tot € 2,87 miljoen tot € 31,45 miljoen in 2028.

Vervolprocedure / voortgang:

In de Slotwijziging 2024 en de Voorjaarsnota 2025 worden de financiële consequenties 2024 en 2025-2028 die voortvloeien uit de septembercirculaire verwerkt. Besluiten over de eventuele inzet van middelen in de jaren na 2025 zullen volgen in de Kadernota 2026. In de Slotwijziging 2024 wordt een besluit opgenomen over de verwerking in de algemene middelen van de ontvangen decentrale uitkeringen OV (motie Bikker) rekening houdend met de voorgenomen besluitvorming in de Kadernota 2025.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen